

KISS LÁSZLÓ

Négyesfogat

Tengeri

Mifelénk a helyzet az, hogy a nyarat régóta a nihil novi jegyében gondoljuk el. Horgászat, kávészürcsölés, méla bambulás könyvvel a kézben.

Idén azonban meg lettünk győzve. Garaczinál azt olvastuk, hogy a meztelen bulgár macák meztelen hevernek a bulgár tengerparton. No, akkor, irány az Adria – egy utolsó, iskola előtti joyride. Meg különben is, ki bírna nőnek ellenállni.

Nem lehetetlen, hogy a pulai gettóban találunk szállást, mert míg elvergődünk a környező szigetek lenyűgöző panorámájáig, ajánlatosnak tűnik láb elé nézni: kukoricacsuma, ürülék, vatta. A táj azonban, ahová végül eljutunk, mintha a *Kék lagúná*-ból volna, a filmből, melyben a göndör srác gyerekkorától együtt él csajával a szigeten, miközben teknősök hágnak a mélyben.

Piros, fehér, kék, ez a horvát tenger. A résekbe tengeri sün fészkelte magát. Körben a sziklákon izmos germánok meredten fürkészik a távolság, lábuknál ugyancsak pucérra vetkőzött lányok, kezükben naptej spriccel.

A fiumei dugóban, hazaúton, gyors közelmúltidézés. Mi lehet ott ebben a pillanatban. Nyaldossa-e most is a tenger a sziklák alját. Iszkolnak-e a szürke halak az amatőr bűvár közeledtére.

A határhoz érve este lesz, s bár lejönni látszunk a témáról, gondolatban visszanezünk még egyszer.

A szőke német combok közt, mint bukott diák matekról, lóg a fütykös.

A látvány dicsérete

Igazán ne haragudjunk, ugyanis esze ágában sem van minket, mi több: bennünket, föltartani, különösen nem holmi, illetőleg: afféle, lelkiekkel traktálni, de öbelöle (legyen a neve: főhős), most, miután végre, egyben feltehetően egyszer s összeskorra levetkőzte az aggályosan pontos megfogalmazások kinőtt pulóverét, s mind többször ébred rá, hogy rendre a bőséggel áradó, sodró, hömpölyded mondatfolyamok középkori lovagokéra emlékeztető páncélzatát ölti magára – öbelöle, most, ebben, helyesbítene: ezekben a pillanatokban, kikívánkozik, elhangozni vágy ez a veretes tartalmakkal csupán mértékkel kecsegtető, mégis: szép és elegáns szentenciózus mondat, ez az ugyanakkor még kehely-meleg, friss tapasztalatokból kelt, nyugalom-szülte megállapítás, melynek eredője éppúgy lehet a hajnalban elfogyasztott köpcös pogácsa ellenállhatatlanul omlós íze, miképp a hazafelé zakatóló busz ablakán túl, továbbmegy: túlhan, elé rajzolódó, minden urbánus retorika álságos szólamát leleplező és felülíró, a sárga levelekkel összepermetezett buszmegálló és a kabátjukba burkolózott járókelők koordináta-rendszerébe foglalt látvány, nevezetesen hogy:

nincsen ragyogóbb az őszi Székkutasnál.

Szabadkai tél

Szabadkára érve villámcsapásszerűen hasít belénk a felismerés: Kosztolányi meg a szóba rejtett kicsinyítő képző hazudtak nekünk. Nem hogy nyoma sincs a *Pacsirtá*-ban vagy az *Aranyásárkány*ban megörökített porfészeknek, de az Atlaszok tartotta könyvtárkaszinó és a kibelezett Népszínház, a barátságos terek és nyurga korzók, a neoklasszikus stílusban emelt kávéházak és jóízű pizzériák sűrű televényében kóválygó vendégek bizonyosan eltévednének hasznos útikalauzok nélkül. Őneki legyen a neve Dóra – lelkes egyetemista, érezhetően tűzbe menne szűkebb hazájáért. Csáth Géza neve hallatán szemébe könny szökik, Kosztolányiról mindent tud. Néha úgy érezni, *Esti Kornél* és *Pacsirta* személyes ismerőse.

Nem hogy Sárszeg, de bokáig hóban ropog a vászoncipő. A szabadkai ember derűs.

A karácsonyszagú település, Kosztolányi szülőhelye a Monarchia harmadik legnagyobb sárfészke volt, ma élő művtöri. A gimnázium, amelyben egykor a nagy költő kiverte a balhét. A ház, amelynek erkélyéről Brenner először stírólta a környéken flangáló csajokat. A színház romjai, amelyben egykor Kabos Gyula és Blaha Lujza... Szét vagyunk kultúrálódva.

A városból kivezető út Palics felé visz. Emlékeink égboltján NATO-gépek cikáznak. Gyulára hazaérni alig két óra. Márpedig ez biztosan jelent valamit.

Várad, literatúra

Egy szeles tavaszi délután ellátogattunk druszánk, Szt. László városába.

Románia mostanság más világ, mint amilyenek évekig ismertük – unott határőrforma bácsik legyintenek, ahogy a méhkeréki átkelő sárga túlpartjához csordogálunk. Reflexeink a régiek, de géppisztollyal fürkésző marcona hadfi errefelé már tényleg csak filmforgatáskor akadhat. A látvány mindenesetre volt már biztatóbb. A Duty Free Shop előtti apró parkolót fölverte a gaz, akár jóságos édesanya a tojás-sárgáját. A szomszédos töltőállomás oldalában sötétre ázott kutya csörgeti láncát, tagok legyünk vagy szabadok.

Elvadult, buja táj, rendőrkek esőfüggönybe burkolóznak a bihari hegyek vonulatai. A pusztá tétlen.

Legutóbbi látogatásunkkor Várad nem éppen felhangoló látványt keltett. Azóta a gondos városatyák apró díszkövekkel mozaikozták ki a tágas főutcát, cserébe azonban a főbb épületeket (templom, házak) fóliába csomagolták, megy a nagy titkolózás.

Velünk ugyan nem babrál ki senki. Fólianézés helyett erős, habos Ursus a Cyranóban, gulliveri adagok a tálakon, s közben a kifogyhatatlan mesélőkedvű Szilágyi Aladár. A *Várad* folyóirat szerkesztője élő irodalmi enciklopédia.

Megtudjuk, hogy Ady híres versét, amelyben mit bánja ő, ha a csaj, akit szeret, utcasarkok rongya, barátja fura természetű kedveséhez írta, aki, miután a kúnfajta, nagyszerű legény szélesebb társaságban fölmondta – mintegy improvizatív – a bravúros poémát, párja jelenlétében hosszan szájon csókolta a boldog békeidők szépreményű költőjét.

Lekapták Adyt.

(Rossznyelvek szerint a poéta olykor Gyulán is megfordult, de nem a várost vette szemügyre.)

Egy további kultúrtörténeti adalék: a főszerkesztő abban az utcában lakik, amelyben egykor Fráter Erzsike, a nagybajszú Madách bánatos lelkének, érzékeny idegrendszerének péppé klopfolója is hajlékra lelt.

A rögtönzött előadás ízes és nagykedvű, egymás után rendelődnek a sörök.

Nem merek rákérdezni, de nem nehéz elképzelnem, hogy a szerkesztő úr éjszákánként Janus Pannoniusszal msn-ezget, hogy is volt a vers arról a csajsziról, akit megszurkáltak a tüskék. És persze nem teszik ki a smiley-t.

Az irodalom ugyanis halálosan komoly dolog. Mialatt a színház mögött kikötött autóhoz tántorgunk, elered az eső. Az üvegre csapódó esőszilánkok sűrűjében úgy tűnik, a teátrum felső emeleti ablakából Juhász Gyula múzsjája integet. Valahol, a színpalak mögött, Mihályi Rozália elnyújtott, vérízű csókja. Hol méz, hol áfonya.

